

6. Кравченко С.Н. Социально-психологические аспекты правовой охраны окружающей среды [Текст] / С.Н. Кравченко. – Львов: Изд-во при Львовском гос. ун-те «Вища школа», 1988. – 156 с.
7. Краснова М.В. Правові основи сучасної екологічної політики України: науково-методологічні питання [Текст] / М.В. Краснова // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Юридичні науки. – 2016. – Вип. 1 (102). – С. 9 – 13.
8. Позняк Е.В. Культурна функція екологічного права: від декларативності до прийняття конкретних рішень [Текст] / Е.В. Позняк // Вісник Національної юридичної академії України імені Ярослава Мудрого. Серія: Філософія, філософія права, політологія, соціологія / редкол.: А.П. Гетьман та ін. – Х.: Право, 2012. – № 3 (13). – С. 210 – 215.
9. Позняк Е.В. Теоретико-правові засади екологічної культури в Україні [Текст] / Е.В. Позняк // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Юридичні науки. – 2012. – Вип. 92. – С. 24 – 28.
10. Спиридонов Л.И. Теория государства и права [Текст] / Л.И. Спиридонов. – М.: «Статус ЛТД+», 1996. – 304 с.

КЛІМАТИЧНІ СТРАТЕГІЇ МІСТ ЯК ПОЛІТИКО-ПРАВОВИЙ ІНСТРУМЕНТ АДАПТАЦІЇ ДО ЗМІНИ КЛІМАТУ

Романко С.

(кандидат юридичних наук, доцент кафедри трудового, екологічного та аграрного права

Юридичного інституту Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника)

Зміна клімату – це одна із головних проблем людства на сучасному етапі. Одночасно із проблемами вирубування лісів, знищення біорізноманіття, виснаження водних ресурсів, зміна клімату становить значну загрозу екологічній безпеці людини та навколишнього природного середовища.

Клімат, як слушно зауважував професор І. І. Каракаш, є нематеріалізованим природним ресурсом, який в силу своєї природи має особливості правового регулювання та охорони. Міжурядова група експертів зі зміни клімату дійшла висновку, що потепління кліматичної системи Землі є однозначним, і що діяльність людини, дуже ймовірно, є причиною цього потепління. Підраховано, що протягом останніх 25 років середня глобальна температура поверхні на планеті збільшилася приблизно на 0,74°C [1]. Антропогенна діяльність людини останні роки призводить до зростання концентрацій парникових газів в атмосфері, у тому числі вуглекислого газу (CO₂), метану (CH₄) та закису азоту (N₂O) [1].

Викиди парникових газів, найімовірніше, є основною причиною поточних і майбутніх кліматичних змін. Вплив кліматичних змін виявляється у ефекті «теплого стресу», глобальному таненні льодовиків, зростанні рівня морів, зміні у кількості опадів, що призводить до засух в окремих регіонах та втратою земельних ресурсів в результаті підняття рівня моря, зменшенням врожаїв сільськогосподарських культур та відповідно погіршенням можливостей харчування населення, втратою біорізноманіття, погіршенням водозабезпечення населення, розповсюдженням смертельних хвороб, спричинених глобальним потеплінням. Не всі з цих наслідків безпосередньо стосуються міст, проте саме міста є найбільшими джерелами викидів парникових газів (близько 80%) , які мають не тільки локальний, але й комплексний глобальний негативний вплив.

Проте, якщо зараз вжити заходів, ще буде можливість до середини століття зменшити найбільш шкідливі впливи [2]. Найважливішими міжнародними механізмами протидії зміні клімату є ті, які закріплені у Рамковій конвенції ООН зі зміни клімату (РКЗК) та Кіотському протоколі до неї. Не всі держави приєдналися до даних документів та виконують їх вимоги. В Україні розроблено ряд документів у сфері охорони клімату, проте Кліматична програма протягом останніх років не змінювалась на вимогу часу;

Агентство екологічних інвестицій ліквідовано; охороні клімату не приділяється належна увага як у нормотворчості, так і у правозастосовній діяльності.

Варто зазначити, що при формуванні нової кліматичної політики України, можливо, було б доцільним використати принцип, притаманний для співвідношення національного та міжнародного законодавства – держава, використовуючи локальні нормативні акти, формує механізм для досягнення глобальних цілей на національному рівні. Якщо реалізація глобальних цілей потребує додаткової міжнародної допомоги, використовуються міжнародні нормативно-правові акти та закріплені у них зобов'язання і механізми.

Основними завданнями кліматичної політики міст повинні стати:

- скорочення антропогенних викидів парникових газів на виконання зобов'язань за міжнародними угодами в сфері зміни клімату та відповідно до цільового показника рівня викидів парникових газів у 2030 році;

- приєднання до Пакту мерів (Covenant of Mayors) підвищення енергоефективності міст у середньому не менш, як 40% до 2030 року, зростання частки енергозабезпечення за рахунок відновлюваних джерел енергії до 18% до 2020 року;

- розробка і прийняття Кліматичних стратегій та цільових програми «Охорона та протидія зміні клімату на 2017-2025 роки»;

- реалізація заходів у енергетичній, транспортній, екологічній сферах, визначених окремими секторами даної Програми, зокрема: створення пішохідних зон в центральній частині міста, побудова нових мостів та розв'язок (для зменшення автомобільних заторів), налагодження оптимальної роботи громадського транспорту, перехід на екологічні види транспорту тощо;

- впровадження екологічного податку як додаткового фінансового навантаження для підприємств, що використовують викопне паливо, не вживають заходів щодо енергоефективності та енергозбереження, переходу на відновлювані джерела енергії;

- розвиток «зелених технологій» та «зеленої» економіки: впровадити відновлювані джерела енергії; енергоефективність у житлово-комунальному господарстві; елементи органічного землеробства та управління родючістю ґрунтів у міському господарстві; ефективно використовувати водні ресурси; удосконалювати систему поводження з відходами; розвивати «чистий» транспорт; здійснювати раціональне і ефективне управління екосистемами;

- удосконалення водопостачання та зменшення водоспоживання.

Для чого необхідно на локальному рівні :

- розробити прогнозний баланс теплової енергії до 2030 року з перспективою до 2050 року з урахуванням індикаторів розвитку і принципів сектора; способи та методи підвищення енергоефективності постачання та споживання електроенергії;

- впровадити локальну систему стимулювання підприємств, що частково переходять на відновлювані джерела енергії. Наприклад, на експериментальному підприємстві в м. Гюссінг (Австрія) виробляється 8 МВт/год електричної енергії за рахунок використання водню з біомаси рослин. Біомаса дає можливість робити одночасно кілька видів енергії. В подальшому можливо будівництво котельень з когенерації, які вироблятимуть тепло та електроенергію з біомаси;

- впровадити кредити для фінансування модернізації будинків, оновлення систем опалення та переходу енергозабезпечення будинків на відновлюванні джерела енергії, що неможливо без відповідної політики та ресурсів держави у цій сфері. Кредит міг би надаватись, приміром, на 10 років під 6,5%-8,5% і лише на 80% від загальної суми кошторису, 20% мешканці будинку повинні фінансувати самостійно і відразу. Допомога з боку держави в сумі до 25% компенсується фондом банку і лише у тому випадку, якщо енергоаудит підтвердить, що після модернізації (утеплення) є економія енергії не менше 10%;

- розробити спільно з виробниками електроенергії, теплової енергії та іншими

великими індустріальними підприємствами пропозицій щодо оновлення стандартів щодо викидів (оксидів азоту, оксидів сірки, твердих частинок і іншим), наближеним до європейських;

- розробити Програму розвитку та охорони зелених насаджень із врахуванням територій та об'єктів природно-заповідного фонду (якщо такі є у місті);

- передбачити можливість та механізми як локального часткового фінансування заходів по запобіганню зміні клімату з міського бюджету, так і залучення іноземних інвесторів у сферах «зеленої» економіки;

- розробити карту найбільших елементів екосистем міст (повітряний басейн міста, міські та приміські джерела води, ґрунти міста), виявити їх основні проблеми, використовуючи як наявні екологічні паспорти (дуже часто за 2011-2012 роки, без необхідних даних, які «допрацьовуються»), так і нові дані Мінприроди, Державної служби статистики України. Впровадити комплексний екосистемний підхід до управління даними елементами екосистеми.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Протидія глобальній зміні клімату в контексті Кіотських домовленостей: український вимір / С.Л. Орленко, Я.А. Жаліло, І.В. Трофимова [та ін.]. - К.: НІСД, 2010. - 48 с

2. Хольгер Далкманн, Шарлотт Бранніган «Транспорт і зміна клімату. Модуль 5е. Стійкий розвиток транспортної системи: Збірник матеріалів для політиків міст»
http://www.sutp.org/files/contents/documents/resources/A_Sourcebook/SB5_Environment%20and%20Health/GIZ_SUTP_SB5e_Transport-and-Climate-Change-UA.pdf

СОЦІОЛОГО-ПРАВОВІ СКЛАДОВІ ПРОБЛЕМИ ОХОРОНИ ДОВКІЛЛЯ В УКРАЇНІ

Сердюк Н.

(кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри права факультету економіки і права Київського національного лінгвістичного університету, Голова Київської міської організації «Асоціація українських правників»)

Україна – перша країна в світі, де сталася жахлива ядерна катастрофа такого масштабу, яка сталася на ядерному реакторі Чорнобильської атомної станції. Наслідки цієї аварії не ліквідовані до сьогодні і продовжують становити небезпеку для жителів не тільки України, а й планети в цілому. Десятки тон ядерного палива, як показують дослідження, продовжують свою смертоносну роботу під примарним “укриттям”, і ситуація в будь-який момент може повторитися, тільки сьогодні ми не володіємо тим мобілізаційним ресурсом, який існував у 1986 році у Радянського Союзу. Чорнобильська зона – територія нашої країни і наша біда, привести її в порядок наше завдання, інакше в будь-який момент може статися непоправне... Не зважаючи на те, що вченими пропонуються різноманітні способи ліквідації страшних наслідків катастрофи, до цього часу, ситуація залишається невирішеною [1]. Виконати це завдання при сучасних технологіях, наявних на Україні, можливо в короткі терміни, але з різних причин мало що робиться в цьому напрямку.

Однією з найнебезпечніших екологічних загроз для України є ситуація на Чорному морі, яка вимагає запобігання екологічній катастрофі глобального характеру, що загрожує знищенням причорноморських держав від викиду сірководню, кількість якого в морській воді неухильно підвищується. Вісімдесят років тому шар чистої води (без сірководню) становив сімсот метрів, сьогодні він зменшився до сімдесяти – час катастрофи легко розрахувати...

У цій катастрофі можуть загинути мільйони людей, зволікати з вирішенням цієї проблеми небезпечно. Українські дослідники мають технології отримання дешевого палива з сірководню, що знаходиться в чорноморській воді, тому енергетичний криза не загрожує не лише Україні, а й Європі [2]. Україна повинна виступити ініціатором даного